

رانقض می کند هر حزبی که وابسته به بیگانه است استقلال را نقض کرده است. (یکی از نمایندگان — پس موازین اسلامی اضافه بشود.) دوستانی که موافقت قید «موازین اسلامی را نقض نکنند» اضافه شود، دست بلند کنند (پنجاه و سه نفر دست بلند کردند) بنابراین تصویب شد که «موازین اسلامی» نوشته شود «شرکت افراد در این گونه گروهها آزاد است و هیچکس را نمی توان از شرکت در گروه دینی و سیاسی و اجتماعی دلخواهش منع کرد یا به شرکت در یکی از این گروهها او را مجبور ساخت.» (انواری — ممکن است شرکت در احزاب باعث گمراهی بعضی اشخاص بشود.) (مکارم شیرازی — «با حفظ شرایط فوق» لازم نیست قید شود؟) خیر اجازه بدهید، این عبارت خیلی طولانی است و ابهام دارد که رأی هم بقدر کافی نیاید یک عبارتتی اینجا داریم که پیشنهاد شده است اینطور بنویسیم «و هیچکس را نمی توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت» موافقین با این متن دست بلند کنند (اکثر دست بلند کردند) رأی کافی است بنابراین اصل را میخوانم و صحبتی نفرمائید که بعد رأی بدهید، میخوانم:

اصل ۳۰ (اصل بیست و هشتم) — احزاب، جمعیتها و انجمنهای سیاسی و صنفی و انجمنهای اسلامی یا اقلیتهای دینی شناخته شده آزادند مشروط به اینکه اصول استقلال، آزادی وحدت ملی، موازین اسلام و اساس جمهوری اسلامی را نقض نکنند. شرکت افراد در این گروهها آزاد است و هیچکس را نمی توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت.

لطفاً گدالها را برای رأی ببرید. (اخذ رأی بعمل آمد و نتیجه به شرح زیر اعلام شد) **نایب رئیس —** شمارش آراء بعمل آمد رأی ریخته شده شصت و هشت رأی بود که دو رأی اضافه بود و خارج شد میماند شصت و شش رأی، که از این تعداد پنجاه نفر موافق، هفت نفر مخالف و نه نفر مستع بودند بنابراین تصویب شد. تکبیر (حضار سه مرتبه تکبیر گفتند)

۵ — طرح اصل ۳۱

نایب رئیس — اصل سی و یک چیزی نیست ساده است. (کرمی — اولش چیزی نیست بعد چیزها از آن درمی آید.)

اصل ۳۱ — تشکیل اجتماعات و راهپیمائیهها بدون حمل سلاح و با اعلام قبلی در خیابانها میدالها و مراکز عمومی آزاد است به شرط آنکه مخل امنیت و نظم عمومی برخلاف مبانی اسلام نباشد. دولت باید امنیت اجتماع کنندگان و مراکز و مسیرها را تضمین کند و از درگیریهای خشونت بار جلوگیری نماید.

نایب رئیس — کلمه «علیه» را بر حسب دستور قبلی «برخلاف» کردیم در این مورد سؤالی هست؟

بشارت — این با «اعلام قبلی» یعنی خودشان اعلام کنند؟ به علاوه به عقیده من «با اعلام قبلی» را بگذارید قبل از «حمل سلاح».

نایب رئیس — اگر قبل هم بیاید همین است. (یکی از نمایندگان — این جمله شامل مسکن هم میشود؟) خیر آقا، میدانها است، میدانها و مراکز عمومی یک نفر از گروه سه بیاید و به این سؤال جواب بدهد، ولی اجازه بدهید من این سؤال را مطرح کنم سؤالی که مطرح است این است که مراکز عمومی اگر بخواهد شامل سالن ها و مساجد و جاهائی که مزاجم رفت و آمد

مردم هم نیست، بشود، آن قیود دیگر چرا؟ چرا ضرورت دارد که اعلام قبلی کنند؟ ضرورتی ندارد اگر بخواهند مجلسی منعقد کنند یا در مسجد جمع بشوند، بروند و اعلام قبلی بکنند، بنابراین... (یکی از نمایندگان - نه اینکه به دولت اطلاع بدهند بلکه خودشان یک اعلامیه بدهند که فردا ما راهپیمائی داریم، همین کافی است.) این راجع به راهپیمائی است سؤال این است که اگر خواستند بانصد نفر بدون اعلام قبلی در مسجد جمع بشوند عبارت درست بشود (سوسوی تیریزی - این را به رأی بگذارید که آیا پیش نویس قبلی را اصلاح بکنیم یا به این رأی بدهیم که وقت هم تلف نشود.) متن پیش نویس را میخواهم متن پیش نویس به نظرمی آید اشکال کمتری داشته باشد.

اصل ۲۷ - تشکیل اجتماعات و مسالمت آمیز آزاد است و مقررات مربوط به اجتماع و راهپیمائی در خیابانها و میدانهای عمومی به موجب قانون تعیین خواهد شد.

از نمایندگان - مسالمت آمیز یعنی چه؟ این بهانه به دست عده ای میدهد که بگویند اجتماعات و راهپیمائی در خیابانها و میدانهای عمومی این که گفتید قانون بعد تعیین میکند، تشکیل اجتماعات آزاد است یا قید مسالمت آمیز یا با قید دیگر این معنایش این است که این اجتماعات توی خیابانها و میدانهای عمومی نیست، این اجتماعات در خیای دیگر است سؤالی که می کنند اینست که آیا قید مسالمت آمیز لازم است در غیر خیابانها و میدانهای عمومی هم قیدی لازم است یا اینکه خیر احتیاجی به این قید نیست. آقای رحمانی شما چرا پشت تریبون تشریف آوردید؟

آقای رحمانی - شما فرمودید اگر کسی میخواهد جواب بدهم یا قید، الان از بنده سؤال میکنند و میخواهم جواب بدهم مقایسه هم بکنم طرح پیشنهادی خودتان را با مطالعه طرح پیش نویس قبلی اجازه بدهید فکر بکنم و جواب بدهم. سؤال می فرمائید که چه تفاوتی است بین اجتماعات در خیابانها و میدانها و اجتماعات در غیر اینها؟

آنها جلوگیری می کند یا خیر؟

تعداد اجتماعات در ارتش دو نوع راهپیمائی دارد، یکی راهپیمائی با اسلحه است که جمع سلاح لازم ندارد و مثل تمام مردم در یک راهپیمائی شرکت میکنند ولی به عنوان رژه و عنوان دیگر که اگر عنوان راهپیمائی به این نوع اجتماعات داده بشود سابقاً البته مشمول این لفظ نخواهد بود، راهپیمائی ارتش هم باید مثل همه مردم باشد تا اجتماعات در خیابانها و میدانها و رژه و تشریف آفرینی است. سؤال آقای سبحانی روشن است و شما هم دو کلمه جواب بدهید، ایشان میگویند ارتشی ها بدون اینکه مردم دیگر با آنها باشند حق دارند با سلاح در خیابان راهپیمائی کنند؟ (رحمانی - خیر، حق ندارند با سلاح راهپیمائی کنند.) دولت حق اجازه دادن به آنها را ندارد؟ (رحمانی - دولت هم حق ندارد به عنوان راهپیمائی چنین اجازه ای را بدهد.) بسیار خوب سؤالشان را کردند. (بشارت - گروه این حرف را قبول ندادند.) آقای فاتحی بفرمائید.

فاتحی - با اعلام قبلی نوشته اند یعنی بدون اعلام قبلی منعقد است. این را بنده میگویم که حجتی کرمانی - مگر این مطرح نیست من نظرم را میگویم بعد جواب بدهید این طرح پیش نویس مطرح است شما جواب پیشنهاد گروه سه را میدهید، این که صحیح نیست، در خیابانها و میدانها و رژه و تشریف آفرینی در ارتش هم باید مثل همه مردم باشد تا اجتماعات در خیابانها و میدانها و رژه و تشریف آفرینی است. سؤال آقای سبحانی روشن است و شما هم دو کلمه جواب بدهید، ایشان میگویند ارتشی ها بدون اینکه مردم دیگر با آنها باشند حق دارند با سلاح در خیابان راهپیمائی کنند؟ (رحمانی - خیر، حق ندارند با سلاح راهپیمائی کنند.) دولت حق اجازه دادن به آنها را ندارد؟ (رحمانی - دولت هم حق ندارد به عنوان راهپیمائی چنین اجازه ای را بدهد.) بسیار خوب سؤالشان را کردند. (بشارت - گروه این حرف را قبول ندادند.) آقای فاتحی بفرمائید.

مطرح کنیم و رای بگیریم و رای اکثریت هم همین بود ولی روی قید «سالمت‌آمیز» بحث آمد (یکی از نمایندگان - همین دفاع از پیشنهاد سبب شده که هر گروهی بیاید اینجا و صحبت‌هایی بکند و الان یکماه و چند روز است که کاری از پیش نبرده‌ایم.) صحیح است. (یکی از نمایندگان - پیش نویس قانون اساسی را اصلاح کنید و جلو بروید، هر کس می‌خواهد پیشنهاد خودش را تحمیل کند.) اگر ما روی آن اصل پیش نویس به سؤالی رسیدیم چه کسی باید جواب بدهد؟ دکتر شبیانی - من جواب می‌دهم زیرا کسی که وارد است باید جواب بدهد. نایب رئیس - غیر از گروه باید جواب بدهد. آقای رحمانی انتقاد آقایان وارد است. دکتر ضیائی - قیود متن اول مربوط به شهرت‌یابی و مجلس شورای ملی است، ربطی به قانون اساسی ندارد بنابراین همان متن پیش نویس اول را به رای بگذارید. نایب رئیس - بنده هم می‌خواستم همین را به رای بگذارم اگر هم نمی‌فرمودید نظر بنده هم همین بود. آقای منتظری یک سؤال دارند، آقای رحمانی جواب بدهید. منتظری - اگر بدون حمل سلاح و با اعلام قبلی... هر دو را حذف کنیم به این شکل: «اجتماعات و راهپیمائی در خیابانها و میدانهای عمومی آزاد است به شرط آنکه منحل استیت و نظم عمومی و برخلاف مبانی اسلام نباشد.» هیچ اشکالی هم ندارد. رحمانی - حمل سلاح برای اجتماع کنندگان و اشخاص که راهپیمائی می‌کنند ذاتاً خطرناک است.

۶ - پایان جلسه

نایب رئیس - متأسفانه چند دقیقه وقت ما برای این کار تمام شده است ما می‌خواستیم از آن یک ربع ساعت به آخر وقت مانده برای بررسی و شاید تصویب این اصل استفاده کنیم. فردا ساعت تغییر میکند تشکیل جلسه گروهها ساعت هشت صبح و اگر آقایان عنایت بفرمایند سراسر ساعت هشت تشریف داشته باشند و اگر میتوانید ساعت هفت ونیم بیایید چون هشت ونیم امروز همان هفت ونیم فردا میشود، موافقت هفت ونیم باشد؟ (اکثر موافق بودند) بنابراین تا ساعت ده جلسه گروهها است و از ساعت ده تا ده ونیم تنفس است و استراحت میکنیم از ساعت ده ونیم تا دوازده که وقت نماز است یک ساعت و نیم برای جلسه علنی وقت داریم و بعد از ظهرها که این روزها ساعت چهار تشکیل جلسه علنی میدادیم اگر بخواهیم به همین متوال باشد باید ساعت سه جلسه علنی را تشکیل بدهیم. بنابراین آقایان موافقت می‌فرمایند که فردا ساعت سه بعد از ظهر تا ساعت شش جلسه علنی داشته باشیم؟ (اکثر موافق بودند) بسیار خوب والسلام علینا و علی عباد الله الصالحین.

(جلسه ساعت نوزده و پانزده دقیقه پایان یافت)

نایب رئیس مجلس بررسی نهائی قانون اساسی - دکتر سید محمد حسینی بهشتی